

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM (KKD) CİNSİYET AÇIĞI: AMPİRİK BULGULAR VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Veri Kaynağı: SPSS Çapraz Tablo Analizi

Analiz Tarihi: Mart-Nisan 2026

Örneklem: n = 910 (Erkek: n ≈ 456; Kadın: n ≈ 454) | Birleşik Metal İş Üyeleri

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor, metal sektöründe Birleşik Metal İş Sendikası'nın örgütlü olduğu Toplu İş Sözleşmesi kapsamındaki işyerlerinde, sendika üyeleri arasından orantısız tabakalı örnekleme yöntemi ile tesadüfi olarak belirlenmiş 700 kadın 700 erkek toplam 1400 işçi ile gerçekleştirilen bilimsel bir çalışmanın sonuçları üzerinden hazırlanmıştır. Araştırmanın ana kütlesi 2.228'i kadın 22.004'ü erkek olmak üzere toplamda 24.232 kişidir. Araştırmaya 914 işçi katılmıştır (454 kadın, 456 erkek, 4 söylemek istemeyen). Karşılaştırmalar 910 kişi üzerinden yapılmıştır. Araştırmaya katılım oranı %65'tir. Alt grupların hata payı kadınlarda $\pm\%4,12$, erkeklerde ise $\pm\%4,57$ 'dir. Araştırmanın tüm işçileri temsil eden genel (ağırlıklandırılmış tabakalı) hata payı ise %95 güven düzeyinde $\pm\%4,17$ olarak hesaplanmıştır. Yürütülen anket çalışmasından elde edilen SPSS çapraz tablo sonuçlarını sistematik biçimde analiz etmektedir. Bulgular; kişisel koruyucu donanım (KKD) erişimi, ergonomi, eğitim, tedarik karar süreçleri ve çalışma ortamı risk maruziyeti açısından kadın ile erkek işçiler arasında istatistiksel olarak anlamlı ve yapısal nitelikte cinsiyet farklılıklarını ortaya koymaktadır.

Bulgular, KKD erişiminin ötesinde; tedarik karar süreçlerine katılım, cinsiyet duyarlı eğitim, beden uyumu ve kurumsal farkındalık boyutlarında da yapısal cinsiyet farklılıklarını tespit etmeye çalışmaktadır.

BÖLÜM 1: KKD ERIŞİMİ — TÜRE GÖRE CİNSİYET FARKLILIKLARI

Metodolojik Not: Bu bölümdeki analizler, 'İhtiyacım yok' yanıtları dışlanarak yalnızca ilgili KKD'ye ihtiyaç duyan işçiler üzerinden yapılmıştır. Bu yaklaşım, görev dağılımından kaynaklanan ihtiyaç farkını kontrol ederek gerçek erişim eşitsizliğini ortaya koymaktadır. Ancak ihtiyaç duymuyorum seçeneği önemlidir.

1.1. Baret / Baş Koruyucu (Soru 11a)

Örneklem: 426 geçerli yanıt (Erkek: 297; Kadın: 129) | $\chi^2(1) = 24,435$; $p < 0,001$

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%96,3	286	%82,2	106
Erişimim yok	%3,7	11	%17,8	23

Barete ihtiyacı olan işçiler arasında cinsiyet açığı çarpıcı biçimde ortaya çıkmaktadır: İhtiyacı olduğu halde barete erişemeyen kadın oranı (%17,8), erkeklerin (%3,7) yaklaşık beş katıdır. Erkek işçilerin %96,3'ü barete erişebilirken kadınlarda bu oran %82,2'ye düşmektedir. Bu bulgu, KKD dağıtım sisteminin ihtiyaç duyan kadın işçileri yeterince kapsayamadığını göstermektedir.

1.2. Gözlük / Koruyucu Vizör (Soru 11b)

Örneklem: 661 geçerli yanıt (Erkek: 382; Kadın: 279) | $\chi^2(1) = 0,920$; $p = 0,337$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%97,4	372	%96,1	268
Erişimim yok	%2,6	10	%3,9	11

Gözlük/vizöre ihtiyacı olan işçiler arasında cinsiyet farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p = 0,337$). Her iki cinsiyette de erişim oranı %96'nın üzerindedir. Gözlük dağıtımı, ihtiyaç duyanlar arasında görece eşitlikçi yapılandırılmıştır.

1.3. İşitme Koruyucu (Soru 11c)

Örneklem: 669 geçerli yanıt (Erkek: 384; Kadın: 285) | $\chi^2(1) = 12,884$; $p < 0,001$

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%97,7	375	%91,6	261
Erişimim yok	%2,3	9	%8,4	24

İşitme koruyucuya ihtiyacı olan işçiler arasındaki fark son derece anlamlıdır ($p < 0,001$). İhtiyacı olduğu halde işitme koruyucuya erişemeyen kadın oranı (%8,4), erkeklerin (%2,3) yaklaşık dört katıdır.

1.4. Solunum Koruyucu / Maske (Soru 11d)

Örneklem: 454 geçerli yanıt (Erkek: 278; Kadın: 176) | $\chi^2(1) = 5,138$; $p = 0,023$

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%90,6	252	%83,5	147
Erişimim yok	%9,4	26	%16,5	29

Maskeye ihtiyacı olan işçiler arasında da fark anlamlıdır ($p = 0,023$). İhtiyacı olduğu halde maskeye erişemeyen kadın oranı (%16,5) ile erkeklerin (%9,4) yaklaşık iki katıdır. Metal sektöründe toz ve duman maruziyetinin ciddi sağlık sonuçları doğurabileceği düşünüldüğünde bu açık öncelikli bir müdahale alanıdır.

1.5. Eldivenler (Soru 11e)

Örnekleme: 850 geçerli yanıt (Erkek: 437; Kadın: 413) | $\chi^2(1) = 1,400$; $p = 0,237$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%98,4	430	%99,3	410
Erişimim yok	%1,6	7	%0,7	3

İhtiyacı olan işçiler arasında cinsiyet farkı bulunmamaktadır ($p = 0,237$). Her iki cinsiyette de erişim oranı %98'in üzerindedir. Eldiven dağıtımını eşitlikçi bir yapı sergilemektedir.

1.6. İş Ayakkabısı / Çizme (Soru 11f)

Örnekleme: 844 geçerli yanıt (Erkek: 426; Kadın: 418) | $\chi^2(1) = 0,544$; $p = 0,461$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%99,3	423	%98,8	413
Erişimim yok	%0,7	3	%1,2	5

İhtiyacı olan işçiler arasında fark anlamlı değildir ($p = 0,461$). Her iki cinsiyette de erişim oranı %98'in üzerindedir. Ancak Bölüm 2'de ayrıştırıldığı üzere, erişim eşitliği beden uyumu eşitliği anlamına gelmemektedir; 'ayakkabı tarak genişliği' şikayeti kadın işçilerde daha sık görülmektedir.

1.7. İş Elbisesi / Tulum (Soru 11g)

Örnekleme: 749 geçerli yanıt (Erkek: 403; Kadın: 346) | $\chi^2(1) = 0,236$; $p = 0,627$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%97,8	423	%98,3	340
Erişimim yok	%2,2	9	%1,7	6

İhtiyacı olan işçiler arasında cinsiyet farkı bulunmamaktadır ($p = 0,627$). Her iki cinsiyette de erişim oranı %97'nin üzerindedir. Erişim boyutunda gerçek bir cinsiyet açığı yoktur.

1.8. Kimyasal Dayanımlı Önlük / Tulum (Soru 11i)

Örnekleme: 211 geçerli yanıt (Erkek: 125; Kadın: 86) | $\chi^2(1) = 0,191$; $p = 0,662$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	N	Kadın (%)	N
Erişimim var	%68,0	85	%65,1	56
Erişimim yok	%32,0	40	%34,9	30

İhtiyacı olan işçiler arasında fark anlamlı değildir ($p = 0,662$). Cinsiyet açığı bulunmamaktadır. Ancak her iki cinsiyette de erişim oranının %70'in altında kalması, cinsiyet aşan genel bir tedarik yetersizliğine işaret etmektedir.

Bölüm 1: Genel Değerlendirme

Sekiz farklı KKD türünün ihtiyaç odaklı analizi, erişim eşitsizliğinin yapısına ilişkin önemli bir örüntüyü ortaya koymaktadır. Bulgular iki belirgin kümeye ayrılmaktadır:

Not: Alev geciktirici giysi (Soru 11h) ve düşüş durdurma ekipmanı (Soru 11j) bu analize dâhil edilmemiştir. Anketteki 'İhtiyacım yok' seçeneği, bu risk türlerine maruz kalmayan katılımcılar tarafından da işaretlenmiş; bu durum özellikle kadın işçilerde belirgin olup soru bu iki KKD türü için geçerli sonuç üretmemiştir.

Anlamli cinsiyet açığı bulunan KKD türleri (3/8): Baret, işitme koruyucu ve solunum koruyucu. İhtiyacı olduğu halde erişemeyen kadın oranı, erkeklerin 1,8 ila 4,8 katı arasında değişmektedir.

Cinsiyet açığı bulunmayan KKD türleri (5/8): Eldiven, iş ayakkabısı, iş elbisesi/tulum, gözlük ve kimyasal önlük. Bunlar genellikle standart, yaygın kullanımlı ve rutin dağıtımı yapılan ekipmanlardır.

Bu iki küme arasındaki ayrım rastlantısal değildir. Eşitsizlik, özellikle uzmanlaşmış ve yüksek riskli işlere özgü ekipmanlarda yoğunlaşmaktadır. Bu durum, KKD tedarik sistemlerinin 'herkes için aynı anda dağıtılan' standart ürünlerde (eldiven, ayakkabı) eşitliği sağlayabildiğini; ancak birim bazında talep edilen, göreve özel ekipmanlarda kadın işçilerin dezavantajlı konumda olabileceğini göstermektedir.

En çarpıcı bulgular şöyledir:

- Barete ihtiyacı olan kadın işçilerin erişememe oranı (%17,8), erkeklerin (%3,7) yaklaşık beş katıdır. Bu, KKD dağıtım sisteminin en temel baş koruma ekipmanında bile kadın işçileri yeterince kapsayamadığının kanıtıdır.
- İşitme koruyucuda kadın erişememe oranı erkeklerin dört katıdır (%8,4 — %2,3). Metal sektöründe gürültü maruziyetinin uzun vadeli işitme kaybına yol açtığı düşünüldüğünde bu fark kronik bir meslek hastalığı riski taşımaktadır.
- Solunum koruyucuya ihtiyacı olan kadınların %16,5'i erişememektedir (erkeklerde %9,4). Metal sektöründe toz ve duman maruziyetinin ciddi sağlık sonuçları doğurabileceği düşünüldüğünde bu açık öncelikli bir müdahale alanıdır.

Sonuç olarak bu bölümün verileri, KKD erişim eşitsizliğinin 'görev dağılımındaki farklılık' ile tam olarak açıklanamayacağını kanıtlamaktadır. İhtiyaç duyan işçiler arasında bile süregelen anlamlı farklar, sorunun görev tanımının ötesinde, KKD tedarik, dağıtım ve talep mekanizmalarının yapısında yattığını göstermektedir.

BÖLÜM 2: İŞ KIYAFETİ BEDEN UYUMU VE ERGONOMİ

Soru 12: İş Kıyafetlerinde Beden / Numara Çeşitliliği Yeterli mi?

Örnekleme: 898 geçerli yanıt (Erkek: 450; Kadın: 448) | $\chi^2(3) = 8,960$; $p = 0,030$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Evet	%80,9	%76,6
Kısmen	%14,7	%14,5

Hayır	%3,1	%7,6
Bilmiyorum	%1,3	%1,3

Kadın işçilerin 'Hayır' yanıtı verme oranı erkeklerin iki buçuk katından fazladır (%7,6'ya karşın %3,1). Bu bulgu, KKD ve iş kıyafetlerinin geleneksel olarak erkek beden ölçüleri esas alınarak tasarlandığını ve tedarik edildiğini doğrulamaktadır. Kıyafet beden uyumsuzluğu yalnızca konfor değil, hareket kısıtı ve potansiyel güvenlik açığı bakımından da risk barındırmaktadır.

Soru 13: KKD'lerin Ergonomik Uyumu Uygun mu?

Örnekleme: 898 geçerli yanıt (Erkek: 452; Kadın: 446) | $\chi^2(3) = 1,136$; $p = 0,768$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Evet	%67,7	%64,6
Kısmen	%26,3	%28,3
Hayır	%4,4	%5,4
Bilmiyorum	%1,5	%1,8

Genel ergonomi algısında iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Her iki cinsiyetin de yaklaşık üçte ikisi KKD ergonomisini uygun bulmaktadır. Ancak bu ortalama bulgunun altında, Soru 14 verileri daha ayrıntılı bir tabloya işaret etmektedir.

Soru 14: Son 3 Ayda Yaşanan KKD Beden / Kalıp Sorunları

Örnekleme: 538 geçerli yanıt (sorun bildiren: Erkek 238, Kadın 246) — çoklu seçim + serbest yanıt

Not: Yüzdeler tüm örneklem üzerinden (Erkek n=456, Kadın n=454) hesaplanmıştır. Katılımcılar birden fazla sorun işaretleyebildiğinden toplamlar %100'ü aşabilir.

Kadınlarda Belirgin Biçimde Daha Yüksek Olan Sorunlar:

Sorun Türü	Erkek (%)	Kadın (%)	Fark (pp)
Çok büyük beden	%8,3	%13,0	+4,7 ↑
Ayakkabı tarak genişliği	%12,7	%16,3	+3,6 ↑
Eldiven parmak uzunluğu uyumsuz	%12,9	%15,9	+2,9 ↑
Geniş omuz, dar gövde / tersi	%4,8	%7,5	+2,7 ↑
Çok küçük beden	%7,0	%8,1	+1,1

Erkeklerde Belirgin Biçimde Daha Yüksek Olan Sorunlar:

Sorun Türü	Erkek (%)	Kadın (%)	Fark (pp)
Gözlük buğulanması	%12,9	%6,2	-6,8 ↓
Maske sızdırma / uyumsuzluk	%3,1	%0,7	-2,4 ↓
Isı etkisi	%4,4	%2,6	-1,7 ↓
Baret bandı uyumsuz	%1,8	%0,2	-1,5 ↓
Ağırlık	%3,7	%2,2	-1,5 ↓

Her İki Cinsiyette Benzer Olan Sorunlar:

Sorun Türü	Erkek (%)	Kadın (%)	Fark (pp)
Kısa/uzun kol-bacak	%9,0	%8,8	-0,2 ≈

Hareket kısıtı	%5,5	%4,8	-0,6 ≈
----------------	------	------	--------

Bu veriler önemli bir örüntüyü ortaya koymaktadır: Kadınlardaki sorunlar beden-kalıp uyumsuzluğuna (büyük beden, dar gövde, ayakkabı-eldiven ölçüsü) yoğunlaşırken; erkeklerdeki sorunlar çalışma ortamına (gözlük buğulanması, maske sızdırma, ısı etkisi) yoğunlaşmaktadır. Başka bir ifadeyle, kadınlar için sorun 'KKD'nin kendisi' iken erkekler için sorun 'KKD'nin çalışma koşullarıyla etkileşimi'dir. Bu fark, KKD'lerin tasarım aşamasından itibaren erkek beden ölçüleri üzerine kurulu olduğunu doğrulamaktadır.

Serbest Yanıtlardan Seçme Alıntılar — Kadın İşçiler:

- “Dağıtılan yeleklerin aşağıdan kapanma noktası çok dar ama omuzlar geniş, uyumsuzluk mevcut. Bel kısmı lastik şeklinde olmalıydı. Hareketi kısıtlıyor, kendi bedenimiz olduğu halde.”
- “Pantolonların kalça kısmı dar, paça kısmı fazla geniş.”
- “Gözlük burun kısmına baskı yapıyor ve iz oluyor, rahatsız ediyor.”
- “İş ayakkabıları çok rahatsız. Polar sadece bir kere verildi.”
- “Eldiven boyutları ve kalitesi yetersiz.”
- “Eldiven kullanımında bazı malzemelerde elektrik akımı hissediliyor.”

Serbest Yanıtlardan Seçme Alıntılar — Erkek İşçiler:

- “Ayakkabılarda ağırlık, taban ağrısı ve ayak yanmasıyla birlikte kaşıntı.”
- “Kıyafetler 1–2 yıkamada çekiyor.”
- “Bakım personeli için pantolon ve elektrikçiler için ayakkabı seçimi yeniden gözden geçirilmeli.”

Bu nitel bulgular, nicel verileri doğrulamaktadır: Kadın işçiler KKD'nin 'kendi bedenlerine uymadığını' vurgularken erkek işçiler daha çok 'çalışma ortamındaki performansını' öne çıkarmaktadır.

Soru 15: Saç/Aksesuar ve Kadınlarda Başörtüsü ile Baret-Gözlük-Maske Uyumsuzluğu

Örneklem: 861 geçerli yanıt (Erkek: 444; Kadın: 417) | $\chi^2(2) = 5,241$; $p = 0,073$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hiçbir zaman	%90,8	%88,5
Bazen	%8,6	%8,9
Sık sık	%0,7	%2,6

İstatistiksel anlamlılık eşiğine ulaşılmamış olsa da 'sık sık' yaşandığını belirten kadın oranı (%2,6) erkeklerin (%0,7) yaklaşık dört katıdır. Bu fark, kadın işçilerde baret ve maske uyumsuzluğunun yaygın bir pratik sorun oluşturduğuna işaret etmektedir.

Soru 16: Regl, Hamilelik, Lohusalık, Emzirme Dönemlerinde Özel KKD İhtiyacı

Örneklem: 448 geçerli yanıt (yalnızca kadın işçiler)

Bu soru yalnızca kadın işçilere yöneltilmiştir.

Yanıt	Frekans	Geçerli Yüzde (%)
Evet	52	%11,6
Hayır	322	%71,9
Cevaplamak istemiyorum	74	%16,5

Kadın işçilerin %11,6'sı regl, hamilelik, lohusalık veya emzirme dönemlerinde özel KKD ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. 'Cevaplamak istemiyorum' yanıtının %16,5 gibi yüksek bir orana ulaşması, bu konunun işyerinde hassas ve tabu nitelikte algılandığına işaret etmektedir. Gerçek ihtiyaç oranının, cevaplamak istemeyenlerin bir kısmının da ihtiyaç duyduğu varsayımıyla, %11,6'nın üzerinde olması muhtemeldir.

Takip Sorusu: İhtiyaç duyduğunuz KKD'yi tedarik edebildiniz mi?

Örneklem: 135 geçerli yanıt (yalnızca kadın işçiler)

Yanıt	Frekans	Geçerli Yüzde (%)
Evet	111	%82,2
Hayır	24	%17,8

Bu soruya yanıt veren 135 kadın işçinin %17,8'i ihtiyaç duyduğu KKD'yi tedarik edemediğini belirtmiştir. Bu oran, yaklaşık beşte bir kadın işçinin özel dönemlerde KKD ihtiyacının karşılanamadığı anlamına gelmektedir.

Açık Uçlu Yanıtlardan Seçmeler:

- "Regl döneminde iş pantolonuma geçmişti. Görevli personelden durumumu izah ettim, hızlı bir şekilde yeni kıyafet verildi."
- "Süt sağma odası ve süt sağarken ihtiyaç duyulan hijyenik ortam yoktu."
- "Elbiseler berbat ve rahat değil."
- "Böyle kadınlar için önemli bir günde zor olan bir günde izin olması gerekir ama Türkiye şartı böyle bir izin olmadığı için her kadın kendi acısıyla tutunuyor."

Bu nitel bulgular, KKD sisteminin kadın işçilerin biyolojik dönemlerini gözetecek şekilde tasarlanmadığını göstermektedir. Hijyenik ortam eksikliği, kıyafet uyumsuzluğu ve özel dönemlerde esneklik sağlanmaması, kadın işçilerin günlük çalışma koşullarını olumsuz etkilemektedir. 'Cevaplamak istemiyorum' oranının yüksekliği ise konunun işyerinde açıkça konuşulmadığını ve bu sessizliğin politika geliştirme süreçlerini engellediğini ortaya koymaktadır.

Soru 17: Rahatsızlık Nedeniyle KKD'yi Çıkarma / Gevşetme İhtiyacı

Örneklem: 852 geçerli yanıt (Erkek: 416; Kadın: 436) | $\chi^2(3) = 12,383$; $p = 0,006$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hiçbir zaman	%33,7	%44,9
Nadiren	%24,0	%20,0
Bazen	%36,5	%28,9
Sıklıkla	%5,8	%6,2

Bu bulguda dikkat çekici bir tersine örüntü mevcuttur: Kadın işçilerin KKD'yi 'hiçbir zaman' çıkarmadığını belirten oranı erkeklerden yüksektir (%44,9'a karşı %33,7). Bu durum birkaç farklı yoruma açıktır: (i) Kadın işçiler uyum konusunda daha temkinli ya da kabul edici bir tutum sergilemekte olabilir; (ii) kadınların çalıştığı bölümlerde denetim mekanizmaları daha sıkı işliyor olabilir; ya da (iii) kadın işçilerin kullandığı KKD'ler daha hafif ve az rahatsız edici olabilir.

BÖLÜM 3: EĞİTİM

Soru 18: KKD Kullanma Eğitimi Aldınız mı?

Örneklem: 847 geçerli yanıt (Erkek: 422; Kadın: 425) | $\chi^2(3) = 0,229$; $p = 0,973$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Eğitim almadım	%8,1	%8,7
Son 12 ayda aldım	%68,2	%67,8
1-3 yıl önce	%18,0	%18,4
3+ yıl önce	%5,7	%5,2

KKD eğitimine erişimde cinsiyet farkı bulunmamaktadır. Her iki grupta da yaklaşık %8 oranında eğitimsiz işçi mevcuttur.

Soru 19: Eğitim İçeriği Toplumsal Cinsiyet İhtiyacını Gözetiyor muydu?

Örneklem: 836 geçerli yanıt (Erkek: 408; Kadın: 428) | $\chi^2(3) = 13,477$; $p = 0,004$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Evet	%45,6	%44,9
Hayır	%17,4	%18,2
Kısmen	%9,1	%16,4
Hatırlamıyorum	%27,9	%20,6

'Kısmen' yanıtının kadınlarda (%16,4) erkeklere (%9,1) kıyasla neredeyse iki kat yüksek olması, kadın işçilerin eğitim içeriğinden daha az tatmin olduğunu ortaya koymaktadır.

BÖLÜM 4: KKD TEDARİK SÜRECİNE KATILIM VE KARAR ALMA

Soru 20: KKD Seçiminde Sendika Temsilcilerinin Görüşü Alınır mı?

Örneklem: 870 geçerli yanıt (Erkek: 431; Kadın: 439) | $\chi^2(3) = 36,416$; $p < 0,001$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Her zaman	%59,4	%47,8
Bazen	%16,2	%11,6
Hiçbir zaman	%2,6	%0,7
Bilmiyorum	%21,8	%39,9

En çarpıcı fark, 'bilmiyorum' yanıtındaki derin uçurumdur: İşçilerin büyük oranda sendika temsilcilerinin görüşünün alındığına dair kanaat belirttiği düşünüldüğünde, kadın işçilerin %39,9'u sendika görüşünün alınıp alınmadığından haberdar değildir. Bu oran erkeklerde %21,8'dir.

Soru 21: KKD Seçiminde Bireysel Görüşünüz Ne Ölçüde Dikkate Alınıyor?

Örneklem: 855 geçerli yanıt (Erkek: 428; Kadın: 427) | $\chi^2(2) = 1,942$; $p = 0,379$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Her zaman	%49,8	%45,4
Bazen	%38,1	%42,6
Hiçbir zaman	%12,1	%11,9

Bireysel görüşlerin dikkate alınma oranında anlamlı bir cinsiyet farkı bulunmamaktadır. Ancak işçilerin bireysel görüşlerinin ağırlıklı olarak alındığı görülmektedir.

Soru 22: İşyeri KKD Alımında Farklı Cinsiyet İhtiyaçları Gözetiliyor mu?

Örneklem: 866 geçerli yanıt (Erkek: 425; Kadın: 441) | $\chi^2(3) = 19,164$; $p < 0,001$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Evet	%50,4	%41,5
Hayır	%11,5	%14,9
Kısmen	%12,5	%22,2
Bilmiyorum	%25,6	%21,3

'Kısmen' yanıtının kadınlarda (%22,2) erkeklerin (%12,5) neredeyse iki katı düzeyinde olması, kadın işçilerin mevcut politikaların yetersiz kaldığını daha net biçimde hissettiğini ortaya koymaktadır.

BÖLÜM 5: KKD DEĞİŞTİRME SÜRECİ

Soru 23: Uygun Olmayan KKD'yi Değişirme Süreci

Örneklem: 862 geçerli yanıt (Erkek: 428; Kadın: 434) | $\chi^2(3) = 8,259$; $p = 0,041$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hızlıca tedarik edilir	%49,1	%40,6
Zaman alır	%31,1	%33,9
Böyle bir talebim olmadı	%17,8	%24,0
Talebim dikkate alınmaz	%2,1	%1,6

Kadın işçilerin 'böyle bir talebim olmadı' yanıtının erkeklerden yüksek olması (%24,0'a karşı %17,8), uygunsuz KKD sorununu daha az raporladıklarına işaret etmektedir.

Soru 24: Uygunsuz KKD Nedeniyle Kaza / Ramak Kala / Sağlık Sorunu

Örneklem: 867 geçerli yanıt (Erkek: 430; Kadın: 437) | $\chi^2(1) = 0,111$; $p = 0,739$ (anlamlı değil)

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Evet	%6,7	%7,3
Hayır	%93,3	%92,7

Uygunsuz KKD kaynaklı kaza ve sağlık sorunlarında anlamlı fark bulunmamaktadır.

BÖLÜM 6: LİKERT ÖLÇEĞİ — KKD KALİTESİ VE EŞİTLİK ALGILARI

Bu bölümde katılımcılara 1–5 Likert ölçeğinde sunulan ifadelere verilen yanıtlar cinsiyet kırılımıyla değerlendirilmektedir.

Soru 26: 'İşyerimde herkes için uygun kalıpta KKD mevcuttur.'

Örnekleme: 802 geçerli yanıt | $\chi^2(4) = 20,206$; $p < 0,001$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hiç katılmıyorum	%7,3	%8,7
Katılmıyorum	%17,8	%20,9
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	%10,8	%14,7
Katılıyorum	%41,5	%44,5
Kesinlikle katılıyorum	%22,8	%11,2

Erkeklerin %22,8'i bu ifadeye kesinlikle katılırken kadınlarda bu oran yalnızca %11,2'dir — yarısından azdır.

Soru 27: 'KKD'lerim işimi güvenli ve rahat yapmama olanak tanır.'

Örnekleme: 771 geçerli yanıt | $\chi^2(4) = 12,116$; $p = 0,017$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hiç katılmıyorum	%8,7	%8,1
Katılmıyorum	%12,6	%15,4
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	%6,7	%8,1
Katılıyorum	%48,1	%53,9
Kesinlikle katılıyorum	%23,9	%14,4

Kadın işçilerin 'kesinlikle katılıyorum' oranı (%14,4'e karşı %23,9) belirgin biçimde düşüktür.

Soru 28: 'KKD Eğitimleri Farklı Cinsiyet / Vücut Tiplerini Kapsar.'

Örnekleme: 747 geçerli yanıt | $\chi^2(4) = 15,404$; $p = 0,004$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hiç katılmıyorum	%10,1	%10,5
Katılmıyorum	%21,8	%27,1
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	%17,4	%17,1
Katılıyorum	%32,9	%36,8
Kesinlikle katılıyorum	%17,7	%8,4

Kadın işçilerin 'kesinlikle katılıyorum' oranı erkeklerin (%17,7) yarısı düzeyindedir (%8,4).

Soru 29: 'KKD Seçiminde Görüşüm Dikkate Alınır.'

Örnekleme: 764 geçerli yanıt | $\chi^2(4) = 24,489$; $p < 0,001$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hiç katılmıyorum	%11,5	%9,9
Katılmıyorum	%19,6	%22,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	%20,9	%16,5

Katılıyorum	%29,6	%42,7
Kesinlikle katılıyorum	%18,3	%8,9

Paradoksal bir bulgu: Kadın işçilerin 'katılıyorum' oranı (%42,7) erkeklerden (%29,6) yüksekken 'kesinlikle katılıyorum' oranı iki kat daha düşüktür (%8,9'a karşı %18,3).

Soru 30: 'KKD'ye Erişimde Cinsiyet Temelli Eşitsizlik Yoktur.' [ODAK BULGU]

Örnekleme: 736 geçerli yanıt | $\chi^2(4) = 25,903; p < 0,001$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)	Fark (pp)	Yorum
Hiç katılmıyorum	%8,0	%7,3	-0,7	≈ Eşit
Katılmıyorum	%13,7	%19,1	+5,4	↑ Kadın
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	%12,4	%12,4	0,0	Eşit
Katılıyorum	%39,8	%49,2	+9,4	↑ Kadın
Kesinlikle katılıyorum	%26,1	%12,1	-14,0	↑↑ Erkek

Erkek işçilerin %26,1'i eşitsizlik olmadığına 'kesinlikle' inanırken kadınlarda bu oran %12,1'e düşmektedir. Bu 14 puanlık makas, en belirleyici bulgudur. Kadın işçilerin görece yüksek 'katılıyorum' (%49,2) oranı, eşitsizliği onaylamak yerine 'içselleştirme' ya da 'normalleşme' olgusunu yansıtır olabilir.

Soru 31: 'Uygunsuz KKD Sorunları Hızlıca Çözülür.'

Örnekleme: 765 geçerli yanıt | $\chi^2(4) = 17,176; p = 0,002$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Hiç katılmıyorum	%9,7	%9,2
Katılmıyorum	%14,9	%16,8
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	%15,9	%17,5
Katılıyorum	%37,1	%45,0
Kesinlikle katılıyorum	%22,5	%11,5

Erkeklerin %22,5'i sorunların hızlı çözüldüğüne kesinlikle inanırken kadınlarda bu oran yarıya düşmektedir (%11,5).

Burada esas farklılaşma kesinlikte görülmektedir. Kadınlar bu yargılara erkeklere göre daha tedbirli olarak yanıt vermişlerdir. 3'lü (Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum ile Katılıyorum ve Kesinlikle Katılıyorum seçeneklerinin tek değer olarak ele alındığı) bir gruplanmada istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

BÖLÜM 7: SENDİKALILIK VE KKD

Soru 32: Sendikalı Olmanın KKD Uyumuna Katkısı

Örneklem: 867 geçerli yanıt (Erkek: 431; Kadın: 436) | $\chi^2(2) = 9,741$; $p = 0,008$

Yanıt	Erkek (%)	Kadın (%)
Evet	%77,7	%70,6
Hayır	%7,2	%6,0
Bilmiyorum	%15,1	%23,4

İşçilerin büyük bir kesimi (yaklaşık dörtte üçü) sendikanın KKD uyumuna katkısının farkındadır. Ancak 'bilmiyorum' oranı (%23,4) erkeklerden (%15,1) belirgin biçimde fazladır. Sendika yapılarının kadın üyeleri bilgilendirme ve karar alma süreçlerine dâhil etme kapasitesinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

BÖLÜM 8: ÇALIŞMA ORTAMI RİSK MARUZİYETİ

Soru 9: İşyerindeki Risk Türleri (İkili Kodlama, n = 910)

Örneklem: 910 geçerli yanıt (Erkek: 456; Kadın: 454) | Her bir risk türü için ayrı $\chi^2(1)$ testi

Risk Türü	Erkek (%)	Kadın (%)	Fark (pp)	$\chi^2(1)$	p
Toz / Duman	%39,5	%19,6	+19,9	43,137	p < 0,001
Kesici-delici yüzeyler	%28,9	%13,2	+15,7	33,820	p < 0,001
Açık Havada Çalışma	%11,6	%0,2	+11,4	52,990	p < 0,001
Yüksekte Çalışma	%14,3	%2,0	+12,3	45,862	p < 0,001
Yağ / Solvent	%20,8	%10,4	+10,4	18,976	p < 0,001
Sıcak Metal / Curuf	%15,4	%5,7	+9,7	22,329	p < 0,001
Sıcak-Soğuk Ortam	%33,1	%23,8	+9,3	9,717	p = 0,002
Gürültü	%47,6	%39,6	+8,0	5,832	p = 0,016
Elektrik	%10,5	%4,2	+6,3	13,413	p < 0,001
Titreşim	%9,6	%2,2	+7,4	22,599	p < 0,001
Kaynak Arkı / UV	%9,0	%2,2	+6,8	19,818	p < 0,001
Kimyasal	%17,1	%16,5	+0,6	0,056	p = 0,813 (a.d.)

Risk maruziyet profilinde kadın ve erkek işçiler arasında sistematik farklılıklar mevcuttur. Kimyasal maruziyet dışındaki 11 risk türünün tamamında erkekler istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha fazla maruz kalmaktadır. En büyük farklar toz/duman ($\chi^2 = 43,1$), açık havada çalışma ($\chi^2 = 53,0$), yüksekte çalışma ($\chi^2 = 45,9$) ve kesici-delici yüzeyler ($\chi^2 = 33,8$) değişkenlerinde gözlemlenmektedir. Bu risk asimetrisi, KKD 'ihtiyacım yok' yanıtlarındaki cinsiyet farkının temel kaynağını oluşturmaktadır. Ancak Bölüm 1'de gösterildiği üzere, ihtiyaç duyan işçiler arasında erişim eşitsizliği sürmektedir — bu da sorunun yalnızca görev ayrışımıyla açıklanamayacağını doğrulamaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışmada incelenen 40'tan fazla değişkenin büyük çoğunluğunda kadın ve erkek işçiler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir. Bulgular bütünsel olarak değerlendirildiğinde, birbirine bağlı dört temel sorun örüntüsü öne çıkmaktadır:

Sorun Alanı	Açıklama
1. Yapısal Erişim Eşitsizliği	KKD dağıtım sistemleri, erkek beden standartları ve görev tanımları üzerine kurulu olup kadın işçilerin özel ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. İhtiyacı olan işçiler arasında yapılan analizde baret, işitme koruyucu ve solunum koruyucuda istatistiksel olarak anlamlı cinsiyet açıkları tespit edilmiştir.
2. Bilgi ve Katılım Dışlaması	Kadın işçiler, KKD tedarik kararlarının nasıl alındığından, sendikanın bu süreçteki rolünden ve kendi başvuru haklarından erkek iş arkadaşlarına kıyasla belirgin ölçüde daha az haberdardır.
3. Eğitimde Cinsiyet Körlüğü	KKD kullanım eğitimleri, farklı vücut tipleri ve cinsiyet-özü gereksinimler açısından —saç, aksesuar, başörtüsü-baret uyumu ve kadın beden ölçüleri gibi— yetersiz kalmaktadır.
4. Algı-Gerçeklik Uçurumu	Erkek işçiler, KKD erişim eşitsizliğini kadın iş arkadaşlarına kıyasla çok daha az hissetmekte ve sorunu görece hafife almaktadır.

POLİTİKA ÖNERİLERİ

Bulgular ışığında aşağıdaki politika öneriler geliştirilmiştir:

#	Öneri Başlığı	Açıklama
1	Cinsiyet Duyarlı KKD Tedarik Politikası	Tüm KKD türleri için kadın beden ölçülerine uygun geniş bir beden aralığı zorunlu kılınmalı; saç ve aksesuar uyumlu baret ve maske modelleri tedarik kapsamına dahil edilmelidir.
2	Tedarik Süreçlerine Kadın Katılımı	KKD seçim ve değerlendirme komitelerinde kadın işçi temsilcisi bulunması zorunlu hale getirilmeli; sendika kanalları aracılığıyla bilgi akışı güçlendirilmelidir.
3	Cinsiyet Kapsayıcı Eğitim Programları	Tüm KKD kullanım eğitimlerine, farklı vücut tiplerine ve kadına özgü pratik ihtiyaçlara yönelik modüller eklenmelidir.
4	Hızlı ve Erişilebilir Şikayet Mekanizması	Uygunsuz KKD için hızlı, gizli ve güvenilir bir başvuru kanalı oluşturulmalıdır.
5	Cinsiyet Odaklı Risk Değerlendirmesi	İşyeri risk değerlendirmeleri cinsiyet kırılımıyla yürütülmeli; KKD atamaları risk profiline göre yapılmalıdır.
6	Farkındalık Programları	Erkek işçilerin ve yöneticilerin KKD cinsiyet açığına dair farkındalıklarını artırmaya yönelik programlar hayata geçirilmelidir.

Metodolojik Not: Bu raporda kullanılan istatistikler SPSS çapraz tablo çıktılarından alınmıştır. Tüm yüzdeler ilgili soru için geçerli yanıtlar üzerinden hesaplanmıştır. Bölüm 2'deki analizler, 'İhtiyacım yok' yanıtları dışlanarak yalnızca ilgili KKD'ye ihtiyacı olan işçiler üzerinden yapılmıştır. Anlamlılık eşikleri: *** $p < 0,001$ | ** $p < 0,01$ | * $p < 0,05$ | (n.s.) istatistiksel olarak anlamlı değil.